

Inhoud

pag. 1	Congresreglement	pag. 5	Wijziging contributieregeling 1999
pag. 2	Melding vacatures besturen en commissies	pag. 6	Congrestekst: "Naar een vitale duurzame economie"
pag. 4	Conceptagenda Congres 67	pag. 10	Adviesraad
pag. 4	Voorstel ELDR-amendering	pag. 11	Opleidingscentrum
pag. 5	instellingsbesluit Programmacommissie	pag. 13	Stichting Wetenschappelijk Bureau

Congres 67

CONGRESREGLEMENT

art. 1

De 67-ste ALV van D66 vindt plaats op zaterdag 21 november 1998 te Gouda.

art. 2

Moties m.b.t. de jaarrekening 1997 en moties en amendementen met betrekking tot de begroting 1999 en de gewijzigde contributieregeling 1999, dienen uiterlijk dinsdag 27 oktober 1998 om 12.00 uur in de juiste vorm op het Landelijk Secretariaat van D66 te Den Haag te zijn ontvangen.

art. 3

Algemene organisatorische moties en moties en amendementen m.b.t. de congresresolutie "Vitale Economie" dienen uiterlijk dinsdag 20 oktober 1998 om 12.00 uur in de juiste vorm op het Landelijk Secretariaat van D66 te Den Haag te zijn ontvangen.

art. 4

Met inachtneming van het bepaalde in artikel 90 en 93 van het Huishoudelijk Reglement dienen Actuele Politieke Moties te worden ingediend uiterlijk op donderdag 19 november 1998 om 10.00 uur 's ochtends bij het Landelijk Secretariaat.

art. 5

Op de begroting kunnen alleen budgettair-neutrale amendementen worden ingediend.

art. 6

De congresleiding heeft de bevoegdheid ten congresse aanvullende regels te stellen.

art. 7

Bovendien zijn specifiek van toepassing op het congres de art. 89 t/m 99 van het Huishoudelijk Reglement.

Toelichting bij het congresreglement

Moties en amendementen dienen te worden ingediend in de vorm van het daartoe bij het Landelijk Secretariaat verkrijgbare standaardformulier. U kunt dit eveneens bestellen op flop, tegen betaling van de kostprijs van een floppy. Actuele Politieke Moties behoeven slechts 5 handtekeningen van stemgerechtigde leden. Alle overige moties en amendementen behoeven hetzij 25 handtekeningen van stemgerechtigde leden, hetzij de

handtekeningen van voorzitter en secretaris van de afdeling of regio waarin de ledenvergadering de moties en amendementen vaststelde. Het lidmaatschapsnummer en een leesbare naam dienen bij elke handtekening te worden vermeld. Alle handtekeningen dienen in één keer, gelijktijdig met de tekst te worden aangeboden. Fax-zendingen worden alleen geaccepteerd indien de origineel uiterlijk de volgende werkdag gepost worden. Voor fax-zendingen van APM's bestaat de aanvullende mogelijkheid van het inleveren van de originele handtekeningen op zaterdag 21 november 1998 voor 10.30 uur bij de Besluitvormingscommissie voorin de zaal. De in het congresreglement vermelde indieningstermijn is een uiterste - het Landelijk Secretariaat stelt eerdere toezending bijzonder op prijs. Het adres: Postbus 660 2501 CR Den Haag. Ons faxnummer: 070 - 364 1917.

VACATURES BESTUREN EN COMMISSIES

Eerste kennisgeving van de vacatures waarin het congres op 21 november 1998 zal voorzien. De eventuele her kandidering van huidige bestuurs- of commissieleden die aan het einde van de eerste termijn zijn, is niet bekend en derhalve niet in onderstaand overzicht opgenomen.

De kandidaatstelling sluit op maandag 21 september 1998 om 10.00 uur. Ingevulde kandidaatstellingsformulieren moeten dan binnen zijn bij de LVC p/a Landelijk Secretariaat. Kandidaatstellingsformulieren zijn verkrijgbaar bij het Landelijk Secretariaat, Postbus 660 2501 CR Den Haag, bezoekadres Noordwal 10, tel. 070-356 6066, fax 070-364 1917.

hoofdbestuur / dagelijks bestuur publiciteitscoördinator

De huidige publiciteitscoördinator is aan het einde van zijn eerste termijn. Hij is voor 1 jaar herkiesbaar. Het Hoofdbestuur heeft het recht om een voordracht te doen voor de functies in het Dagelijks Bestuur. Informatie bij: Tom Kok (partijvoorzitter), 0515-427 249

tweede penningmeester

De huidige tweede penningmeester heeft aangegeven haar functie te willen beëindigen. Het Hoofdbestuur heeft het recht om een voordracht te doen voor de functies in het Dagelijks Bestuur. Informatie bij: Robert van Lente (eerste penningmeester) 070 - 362 0354

hoofdbestuur / regio

regio's Drenthe, Noord-Holland, Zeeland en Limburg
De zittende hoofdbestuursleden Drenthe, Noord-Holland en Limburg zijn aan het einde van hun eerste termijn. De vacature hoofdbestuurslid Zeeland is op congres 66 niet vervuld.

Informatie bij de zittende HB-leden: Drenthe: Frank van der Elst, tel. 0524-552 557; Noord-Holland: Els Berman, tel. 0229-372 844; Limburg: Wilbert Dekker, tel. 0475-311 764 of bij Matt Poelmans (vice-voorzitter organisatie), tel. 071 - 519 0294

besluitvormingscommissie

5 leden (3 einde eerste termijn, 2 vacatures niet vervuld)
Informatie: bel met Jim van Beusekom (voorzitter BSC), 070-3869221

financiële commissie

2 leden (1 einde maximale termijn en 1 vacature niet vervuld op congres 66)
Informatie: bel 's avonds of in het weekend met Mat Botman (voorzitter FC), 020 - 496 1702

geschillencollege

1 lid (einde 1e termijn)
Informatie: bel met Hans Veenhuys (voorzitter GC), 020-623 779

landelijke verkiezingscommissie

1 voorzitter (einde maximum termijn)
1 lid (vacature op congres 66 niet vervuld)
Informatie: Gerk Oberman (voorzitter LVC), 076-5602 294

programmacommissie

1 voorzitter
6 leden
Op verzoek van de landelijke Programmacommissie is het Hoofdbestuur van plan om congres 68 voor te stellen van de landelijke programmacommissie een Hoofdbestuurscommissie te maken. Dit voorstel wordt gesteund door die leden uit de "oude" Programmacommissie die bereid zijn geweest door te functioneren voor het schrijven van het Europees Programma.
Wanneer dat voorstel wordt aangenomen door het congres, zal het Hoofdbestuur in ieder geval die reeds functionerende leden opnemen in de direct na congres 68 in te stellen Hoofdbestuurscommissie.
Informatie: Michiel Scheffer (voorzitter PC), 020-6388 115 en Tom Stroobach (vice-voorzitter organisatie), 0320-249 481

Stichting Wetenschappelijk Bureau D66

1 penningmeester (einde maximum termijn)
3 leden (1 lid niet herkiesbaar en 2 leden einde eerste termijn, waarvan 1 voor slechts 1 jaar herkozen kan worden)
Het SWB-bestuur kan op basis van het opgestelde profiel een voordracht doen uit de kandidaten die zich hebben aangemeld voor het SWB-bestuur.
Informatie: bel overdag met de directeur van het SWB: Christiaan de Vries, tel. 070-356 6038

Stichting Opleidingscentrum D66

2 leden (1 einde eerste termijn, 1 einde maximum termijn)
Het bestuur van het Opleidingscentrum kan op basis van

het opgestelde profiel een voordracht doen uit de kandidaten die zich hebben aangemeld voor het bestuur van het Opleidingscentrum. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Leo Pinxten, tel. 070 - 3566066

PROFIELEN

hoofdbestuur/dagelijks bestuur publiciteitscoördinator

Taak: de publiciteitscoördinator is binnen het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur primair verantwoordelijk voor de organisatie van de in- en externe communicatie en publiciteit.

Profiel:

- creatieve persoonlijkheid;
- goed gevoel voor politieke verhoudingen in de partij;
- ervaring met het werken met vrijwilligers;
- affiniteit voor het politieke handwerk in vertegenwoordigende lichamen;
- kennis van communicatie in ruime zin;
- goed organisatorisch inzicht;
- goede contactuele eigenschappen;
- minimaal 10 uur per week beschikbaar.

tweede penningmeester

Taak: de tweede penningmeester vormt met de eerste het team "Financiën" binnen het Hoofdbestuur en het Dagelijks Bestuur.

Hij/zij heeft daarin een eigen portefeuille. Daartoe behoren o.m. het betalingsverkeer en de regiofinanciën. Daarom is het belangrijk dat de tweede penningmeester enige kijk heeft op bankzaken en boekhouding (voldoende om de financiële administratie te kunnen begrijpen). Tevens moet de tweede penningmeester gevoel hebben voor de verhoudingen tussen "Den Haag" en de regio's binnen de partij.

hoofdbestuur/regio-hoofdbestuurslid

Taak: het regio-hoofdbestuurslid verzorgt de communicatie tussen het Hoofdbestuur (HB) en de regio, met als speciaal aandachtspunt het overbrengen van politieke en organisatorische signalen van regio en afdelingen naar het HB.

Profiel:

- partijfuncties vervuld binnen de eigen regio;
- in staat zijn een netwerk van contacten binnen de eigen regio te onderhouden;
- voldoende tijd beschikbaar hebben voor het bijwonen van de vergaderingen van HB, regiobestuur en algemene regiovergadering, alsmede voor andere bijeenkomsten op regionaal niveau om op de hoogte te zijn van regionale en lokale problemen;
- in staat zijn namens het HB problemen te helpen oplossen binnen de regio op het moment dat besturen en/of fracties deze zelf niet kunnen oplossen;
- in staat zijn politieke besluitvorming en visies van HB en Tweede-Kamerfractie te verwoorden op regionaal en lokaal niveau;
- in staat zijn het voorzitterschap van HB-werkgroepen te vervullen;
- contacten onderhouden met het Landelijk Secretariaat.

besluitvormingscommissie, lid

De besluitvormingscommissie bewaakt de procedures inzake besluitvorming rond het congres en de uitvoering van de besluiten van de ledenvergadering. De commissie adviseert zowel het congres als het Hoofdbestuur. Het is prettig wanneer leden enige affiniteit met procedures hebben. Daarnaast is het gewenst dat zij inhoudelijk de mate van verstrekkendheid van amendementen en moties kunnen beoordelen.

Tijdsbesteding: 2 avondvergaderingen en 1 weekend "huiswerk" voor elk congres. Daarnaast dienen alle leden van de besluitvormingscommissie elk congres in functie aanwezig te zijn.

financiële commissie, lid

De financiële commissie oefent toezicht uit op het financieel beheer van het bestuur en adviseert de penningmeester. Zij brengt advies uit aan het congres m.b.t. goedkeuring en vaststelling van de begroting, de jaarrekening en de overige financiële aangelegenheden.

geschillencollege, lid

Het geschillencollege beslecht geschillen in de partij, het beslist in beroep en geeft bij meningsverschillen tussen belanghebbende partijen desgevraagd uitleg van Statuten en Huishoudelijk Reglement. Het geschillencollege bestaat uit 11 leden. Per geschil wordt een kamer van 3 of 5 leden ingesteld, die op korte termijn na het binnenkomen van een geschil bijeen moeten komen. Een van de leden van de kamer wordt gevraagd de gemotiveerde uitspraak uit te schrijven. Het aantal geschillen per jaar varieert sterk.

landelijke verkiezingscommissie, lid en voorzitter

De landelijke verkiezingscommissie zorgt voor een goede voortgang van de kandidaatstellingsprocedure voor de verkiezingen. De commissie is belast met controle van de informatie over kandidaten aan leden en zorgt voor de indiening van de kandidatenlijsten bij de Kiesraad. In het komende jaar zal er i.v.m. nog te houden Gemeenteraadsverkiezingen, Provinciale-Statenvkiezingen, Eerste-Kamerverkiezingen en de verkiezingen voor het Europees Parlement voor de commissie veel werk aan de winkel zijn.

programmacommissie, lid en voorzitter

De landelijke programmacommissie is verantwoordelijk voor de totstandkoming van de landelijke verkiezingsprogramma's, zowel voor de Tweede Kamer als voor het Europees Parlement. U kunt rekenen op een maandelijkse vergaderfrequentie, oplopend tot twee-wekelijks in de periode voor verkiezingen.

De komende tijd zal begonnen worden met de voorbereidingen voor het verkiezingsprogramma 2002 - 2006.

De PC heeft 6 gekozen leden en een uit het midden van de PC gekozen voorzitter.

De taken zijn:

- het bijwonen van de avondvergadering van de PC zelf;
- enkele keren het bijwonen van vergaderingen van belendingen;
- het zelf schrijven van teksten en redigeren van teksten ontvangen van werkgroepen.

lid algemeen bestuur SWB D66

In het algemeen is aangaande het lidmaatschap van het algemeen bestuur het volgende van belang. Men dient ervaring dan wel kennis te hebben van de wetenschappelijke wereld. Een eigen wetenschappelijke achtergrond strekt hierbij tot aanbeveling. Voorts is ervaring met bestuurlijke processen van belang. Ten slotte is affiniteit met of kennis van de politieke partij D66 een noodzakelijke voorwaarde. De zittende leden kandideren zich in principe. Ten aanzien van eventuele nieuwe kandidaten bestaat in het algemeen bestuur de voorkeur voor de disciplines sociologie, ruimtelijke ordening en staatsrecht.

penningmeester algemeen bestuur SWB D66

Voor het penningmeesterschap is het nodig dat kandidaten ervaring hebben met het beheer van penningen in georganiseerd verband, via werk of in organisaties als de Stichting Wetenschappelijk Bureau. Voorts is naast inzicht in en kennis van financiële boekhouding ook ervaring met beleidsvoering een noodzakelijke voorwaarde voor het penningmeesterschap. Ten slotte is affiniteit met werk en positie van de SWB een voorwaarde, evenals het lidmaatschap van de politieke partij.

lid bestuur Opleidingscentrum D66

Het Opleidingscentrum D66 past zijn cursus- en trainingsaanbod aan op de vierjarige politieke cyclus. Zo zal het in 1998 en begin 1999 gericht zijn op de Provinciale-Statenvkiezingen op 3 maart 1999. Het Opleidingscentrum streeft ernaar om afdelingsbesturen zo goed mogelijk te ondersteunen in hun taak als bestuurder. Het bestuur van het Opleidingscentrum beoogt een zo gevarieerd mogelijk aanbod te bieden in geheel Nederland. Om dit te bereiken kan het nieuwe bestuurslid een welkome aanvulling bieden.

Congres 67 Agenda (concept)

N.B. alle tijden zijn bij benadering.

Tijd	Agendapunt	Vindplaats stukken
10.00	opening door de partijvoorzitter * introductie congresleiding * benoeming notulen- en stemcommissie * toelichting stemprocedures door stemcommissie * toelichting verkiezingsprocedures door LVC * procedures moties en orde door besluitvormingscommissie	
10.05	PRESENTATIE KANDIDATEN BESTUREN EN COMMISSIES opening stembussen	congresboek A
	RAPPORTAGE UITVOERING BESLUITEN CONGRESSEN * uitvoering besluiten congres 66	congresboek A
	ORGANISATIE * partijorganisatie * algemene organisatorische moties * ELDR-programma, voorstel delegatie amendering * instellingsbesluit landelijke Programmacommissie	congresboek A DEM 98/05 DEM 98/05
	FINANCIËN * wijziging contributieregeling 1999 * jaarrekening 1997 * begroting 1999 toespraak	DEM 98/05 DEM 98/06 DEM 98/06
11.00 - 12.00	PRESENTATIE KANDIDATEN VERKIEZINGEN EERSTE KAMER PRESENTATIE KANDIDATEN VERKIEZINGEN EUROPEES PARLEMENT	
12.00 - 12.30	pauze	
12.30 - 14.30	VITALE ECONOMIE	DEM 98/05
14.30	sluiting stembussen	
14.30 - 15.00	toespraak	
15.00 - 15.30	ACTUELE POLITIEKE MOTIES	congresboek B
15.30 - 15.45	pauze	
15.45 - 16.15	toespraak	
16.15 - 16.30	uitslag verkiezingen besturen en commissies en sluiting	

VOORSTEL INZAKE AMENDERING ELDR-VERKIEZINGSPROGRAMMA

D66 maakt deel uit van de Partij van Europese Liberalen, Democraten en Reformisten (ELDR). Deze partij stelt voor de verkiezingen voor het Europees Parlement een verkiezingsprogramma vast. Daartoe is aangesteld een programmacommissie, waarvan namens D66 Arthur van Buitenen deel uitmaakt.

In het najaar zal een concept worden gepubliceerd door de ELDR. De partijen worden in de gelegenheid gesteld het

concept te amenderen. Gelet op de praktische bezwaren die tegen amendering door een congres bestaan, stelt het Hoofdbestuur voor om de amendering van het programma op te dragen aan het Hoofdbestuur. Hierbij zal het Hoofdbestuur als uitgangspunt hanteren het nationaal verkiezingsprogramma en het concept-D66-Europees-verkiezingsmanifest, dat op het voorjaarscongres zal worden vastgesteld. Het Hoofdbestuur zal ter voorbereiding van de amendering de Adviesraad en de fracties in het Europees Parlement en de Staten-Generaal consulteren.

LANDELIJKE PROGRAMMACOMMISSIE

Congres 65 heeft besloten in het vervolg de Programma-commissie en bloc te kiezen.

Het Hoofdbestuur dient daarvoor reglementair een instellingsbesluit voor het congres voor te bereiden per eerstvolgende gelegenheid. U vindt het voorstel voor besluitvorming in congres 67 hieronder. Wij wijzen u erop dat het Hoofdbestuur, op verzoek van de landelijke Programmacommissie, van plan is om congres 68 voor te stellen van de landelijke programmacommissie een Hoofdbestuur-commissie te maken. Dit voorstel wordt gesteund door die leden uit de "oude" Programmacommissie die bereid zijn geweest door te functioneren voor het schrijven van het Europees Programma. Wanneer dat voorstel wordt aangenomen door het congres, zal het Hoofdbestuur in ieder geval die reeds functionerende leden opnemen in de direct na congres 68 in te stellen Hoofdbestuurcommissie.

Voorstel instellingsbesluit Landelijke Programmacommissie

aanvang

21 november 1998

te nemen

najaarscongres 2002 (tenzij eerder door een congres een besluit tot opheffing wordt genomen)

taken

alle taken die de PC conform hoofdstuk 3 van het Huishoudelijk Reglement dient uit te voeren

leden commissie

uiterlijk 10 dagen voor congres 67 is een voordracht opvraagbaar bij het Landelijk Secretariaat

budget

begroting vooraf goed te keuren door penningmeester status

ingesteld cf Huishoudelijk Reglement art. 051, 052, 054, 056 en 058 op 21 november 1998

WIJZIGING CONTRIBUTIEREGELING 1999

Op het voorjaarscongres 1998 is de contributieregeling 1999 vastgesteld. Een belangrijke wijziging die destijds is aangevoerd en is geaccepteerd door het Congres, is de stijging van de minimumcontributie. Deze verhoging was noodzakelijk, omdat met de minimumcontributie de directe kosten die voortvloeien uit het lidmaatschap, dienen te worden gedekt.

Inmiddels heeft het Hoofdbestuur twee zaken vastgesteld, die gevolgen hebben voor de contributieregeling.

In de eerste plaats blijkt uit onderzoek dat, indien ieder lid zich zou houden aan de voorgeschreven inkomensafhankelijke contributie, de contributie-inkomsten jaarlijks ruim 1 miljoen gulden hoger zouden uitkomen dan de huidige contributie-opbrengst.

In de tweede plaats is geconstateerd dat de huidige structurele contributie-opbrengst onvoldoende middelen genereert om de serviceverlening aan alle geledingen binnen de partij op een hoger niveau te brengen - en dat is nodig. Tevens bestaat een groot tekort aan middelen om de mogelijkheden voor opleidingen te verruimen. De mogelijkheden om te investeren in mensen in onze partij, schieten met andere woorden behoorlijk tekort.

Het Hoofdbestuur heeft daarom besloten, onder bepaalde

voorwaarden, het Najaarscongres voor te stellen de al vastgestelde contributieregeling 1999 op het Najaarscongres te wijzigen. Met deze wijziging wordt beoogd een vereenvoudiging in de regeling aan te brengen, zodat een zo groot mogelijk deel van de inkomsten die bij strikte toepassing van de huidige regeling zouden worden gerealiseerd, daadwerkelijk te innen. Indien de wijziging pas met ingang van het jaar 2000 zou ingaan, zou te veel tijd verloren gaan, voordat de partij de mogelijkheid krijgt op een meer professionele wijze te functioneren.

Een belangrijk uitgangspunt van de contributiewijziging is dat de eventuele meeropbrengsten ook daadwerkelijk kunnen worden ingezet voor de bovengenoemde doelen. Dit betekent dat altijd voorkomen moet worden dat eventuele meeropbrengsten worden gebruikt om eventuele tekorten in een lopende begroting te dekken. Omdat in een verkiezingsjaar de begrotingsuitvoering altijd onder druk staat, is door het Hoofdbestuur voor de begroting 1998 een zeer strikte beheersing toegepast, gepaard gaande met vaak pijnlijke additionele bezuinigingen.

Aangezien op voorhand niet kan worden bepaald hoe groot de extra opbrengst zal bedragen, is besloten dat bestedingsvoorstellen pas worden geaccepteerd indien de penningmeesters hebben geconstateerd dat een bepaald bedrag als gevolg van de contributiewijziging is gerealiseerd. Hierbij wordt een stijging van het gemiddelde bedrag per lid geacht te zijn veroorzaakt door de wijziging van de contributieregeling.

In het algemeen dragen leden meer bij aan de partij dan alleen door middel van contributies. Verwezen kan worden naar bedelacties tijdens de verkiezingen. Om te voorkomen dat er sprake is van een ongewenste cumulatie van acties, zal voor bedelacties die op landelijk niveau worden georganiseerd altijd vooraf toestemming moeten worden gegeven door het Dagelijks Bestuur. Acties op regionaal of afdelingsniveau blijven de verantwoordelijkheid van de regio- resp. de afdelingsbesturen.

CONTRIBUTIEWIJZIGING

Het Congres wordt voorgesteld akkoord te gaan met de volgende wijzigingen van contributieregeling, ingaande op 1 januari 1999.

1. Het aantal tranches in de contributieregeling wordt teruggebracht naar drie.

De minimumcontributie wordt bepaald op f 60,- per jaar. Deze minimumcontributie geldt voor leden met een bruto jaarinkomen gelijk aan het minimumloon of lager.

De tweede tranche wordt bepaald op f 200,- per jaar. Deze contributie geldt voor alle leden met een bruto jaarinkomen dat ligt tussen het minimumloon en f 100.000,- per jaar.

De derde tranche wordt bepaald op f 400,- per jaar voor leden met een bruto jaarinkomen tussen f 100.000,- en f 200.000,-. Daarnaast geldt dat indien het bruto jaarinkomen hoger is dan f 200.000,- per jaar, voor elke f 50.000,- de contributie wordt verhoogd met f 100,- per jaar.

2. Voor alle tranches geldt dat betaling per automatische incasso wordt bevorderd. Voor de minimumcontributie wordt het mogelijk gemaakt deze automatische incasso per maand of per kwartaal uit te voeren. Voor de andere tranches is het mogelijk via automatische incasso per kwartaal te betalen.
3. In lijn met de contributieverhoging wordt voor donateurs de minimumbijdrage verhoogd van f 10,- per jaar naar f 15,- per jaar.
4. Ook het eenmalige bedrag, waarmee de contributieverplichtingen kunnen worden afgekocht, wordt verhoogd van f 3.300 naar f 4.000,-.
5. De huidige dispensatieregels worden gewijzigd. Een schriftelijke en gemotiveerde aanvraag van studenten tot het betalen van een bedrag lager dan de minimumcontributie wordt marginaal getoetst. Daarnaast wordt de mogelijkheid tot vrijstelling van het betalen van de minimumcontributie geschrapt. Er wordt alleen een verlaging van de minimumcontributie tot minimaal f 25,- mogelijk gemaakt.

ADVIES FINANCIËLE COMMISSIE

De Financiële Commissie heeft positief geadviseerd over de voorgestelde contributiewijziging.

Congrestekst Najaarscongres

Vitale economie

Hierbij treft u het congresdocument voor het najaarscongres op 21 november a.s. te Gouda. Het document bestaat uit twee gedeelten: een inleidende tekst en amendeerbare stellingen. Het indienen van amendementen kan tot 20 oktober a.s. 12.00 uur op speciaal op het Landelijk Secretariaat te verkrijgen formulieren. Deze formulieren kunt u opsturen naar het Landelijk Secretariaat, postbus 660, 2501 CR Den Haag.

Het congresdocument is voorbereid door de hoofdbestuurscommissie Vitale Economie. Deze commissie bestond uit: Tom Stroobach (voorzitter), Gerhard Brunsveld, Pieter Fetter, Ernst Ford, Dirk Kramer, Marcel de Ruiter en Christiaan de Vries.

NAAR EEN VITALE DUURZAME ECONOMIE

VOORAF: EEN ANDERE KIJK OP ECONOMIE

Eind vorig jaar publiceerde het wetenschappelijk bureau van D66 een studie naar de voorwaarden voor wat werd genoemd: "een vitale economie". De publicatie gaf een andere kijk op de manier waarop de economie werkt en zou moeten werken. Een van de constateringën was dat de organisatie van de economie is veranderd. Markt en samenleving hebben een intensievere relatie gekregen. Het zal duidelijk zijn dat in het kader van deze notitie de

economie als geheel een veel te omvangrijk onderwerp is. De commissie heeft zich daarom beperkt tot: "duurzaamheid in regionaal perspectief". Het uitgangspunt is geweest dat de regiefunctie in handen moet zijn van de regionale overheid. Daar waar het milieu plaatselijk ondergeschikt wordt gemaakt aan de vrije concurrentie van de markt, heeft de regionale overheid de plicht als een van de spelers in het geheel de milieuraandvoorwaarden te bewaken bij overigens gewenste economische ontwikkelingen. Dit laat onverlet dat hogere overheden niet eenzelfde regiefunctie zouden kunnen en/of moeten hebben bij economische ontwikkelingen op grotere schaal. Het model zoals hier gepresenteerd, is in aangepaste vorm ook daarop van toepassing.

Het huidige uitgangspunt dat aan de economie wordt toegedacht, namelijk de aanwending en verdeling van schaarse middelen, is te beperkt. Hierbij is het economisch beleid voornamelijk gericht op het scheppen van welvaart, met daarbij als afgeleid doel het scheppen van werkgelegenheid. Dit moet toch worden beschouwd als een te beperkte doelstelling van economisch beleid. Het overheidsbeleid dient altijd mede gericht te zijn op het creëren van welzijn in de brede zin van het woord. Dus inclusief leefbaarheid. De beschikbare middelen moeten zo kunnen worden ingezet dat de economie optimaal voor het algemeen welzijn kan worden benut, zonder dat de bronnen waarop deze economie draait, uitgeput raken. Een goed voorbeeld hiervan is het toenemend gebruik van biomassa-, zon-, water- en windenergie. De overheid kan en moet de randvoorwaarden bepalen waarop het gebruik van duurzame energie wordt gestimuleerd. Een ander voorbeeld is het aanwenden van duurzame of hergebruikte materialen bij nieuwbouw. De overheid kan hiervoor randvoorwaarden stellen. Deze moeten worden vastgelegd in de vorm van kwaliteits- en milieu-eisen.

Om een dergelijke win-win-situatie te bereiken, welvaart ten dienste van welzijn en leefbaarheid, is een andere wijze van denken nodig. Voor het beleid betekent zoiets een systematische benadering waarin plaats is voor duurzame vernieuwing. Een vernieuwing die kan worden beschouwd als uitkomst van een gecontroleerd proces van dynamiek. Waarbij er democratisch gelegitimeerde controle is binnen de mogelijkheden van het fysieke draagvlak.

Dynamiek, democratie, draagvlak en duurzaamheid: het zijn deze vier D's waarnaar D66 vindt dat de overheid bij het ontwikkelen van haar beleid zou moeten streven.

Voor D66 verwijst een duurzame ontwikkeling meer in algemene zin naar een beleid dat is gericht op een combinatie van welzijn en welvaart, met leefbaarheid als criterium. Om een dergelijk beleid te kunnen vormgeven en uitvoeren, dient onder meer gebruik te worden gemaakt van de nieuwste technologische ontwikkelingen, maar ook van de nieuwe ideeën en vormen van samenwerking die in de maatschappij worden ontwikkeld.

De samenleving en zeker de economische ontwikkeling, is voortdurend in beweging. Deze dynamiek zorgt dus ook voor nieuwe en andere mogelijkheden om de schaarse middelen in te zetten. Waar het op aan komt, is voor deze nieuwe mogelijkheden een open oog te hebben. Omgekeerd is het tegelijkertijd noodzakelijk om met gebruik van de nieuwe vormen van samenwerking een stabiel geheel van

voorzieningen te ontwikkelen en in stand te houden. Voor D66 is het van belang dat het beleid niet alleen vernieuwend is maar ook uitvoerbaar en democratisch gelegitimeerd.

DE WERKING VAN DE ECONOMIE EN DE MOGELIJKHEDEN VAN BEÏNVLOEDING

Bepalend voor de hedendaagse economie zijn de ontwikkeling van de technologie en de mondialisering van het economisch proces. Productie, dienstverlening, distributie raken meer en meer verweven. Ondernemingen en andere organisaties die goederen en diensten voortbrengen, reorganiseren zich om zich aan te passen aan de technologische vernieuwingen en aan de eisen die de mondialisering stelt. Samenwerking en uitbesteding leiden tot nieuwe lokatie patronen. Zo kan er in een regio sprake zijn van processen van concentratie en specialisatie die zich in feite onttrekken aan de nationale grenzen.

Hoewel dit type van economisch proces moeilijk vanuit één punt (b.v. de nationale overheid) valt te sturen, is het wel te beïnvloeden. Er zal naast het gangbare financieel-economische beleidsinstrumentarium beleid moeten worden ontwikkeld dat zich meer richt op de leefbaarheid in de economische regio's.

Zo gesteld gaat het vooral om drie zaken. *In de eerste plaats* moet het zicht bestaan op de dominante ontwikkelingen in een regio. Hetgeen betekent dat er ook 'beleidsplatforms' moeten zijn waar dergelijke ontwikkelingen gesignaleerd en gecommuniceerd kunnen worden. Hieraan dient ook het democratisch bestuur op de een of andere wijze deel te nemen. *Ten tweede* zal bekeken moeten worden hoe de lokale vestigingsvoorwaarden zo goed mogelijk kunnen worden vastgesteld. *Ten derde* zal het moeten gaan om gerichte financiële ondersteuning en stimulering van bepaalde clusters van activiteiten en nieuwe initiatieven. Juist bij een cluster of een nader te vormen beleidsnetwerk worden bedrijven als het ware uitgenodigd mee te doen omdat uiteindelijk alle deelnemers er bij gebaat zullen zijn.

DE ROL VAN HET POLITIEKE BESTUUR EN EEN EIGENTIJDSE INVULLING VAN EEN GROEN POLDERMODEL

Hoewel de gemeentes in lokaal opzicht vaak het beste geïnfomeerd zijn, betekent dit nog niet dat zij ook altijd de beste *beslissers* zijn. Het eerder genoemde regionale perspectief negeert de nationale grenzen, maar overstijgt tevens die van de lokale gemeenschappen. Waar landelijk te vaak is gedacht in termen van nationale kampioenen blijken nogal wat gemeentebesturen deze figuur te hebben overgenomen wanneer zij op zoek gaan naar de lokale kampioenen ter meerdere eer en glorie van de eigen gemeente. Doordat zij veelal bereid zijn de regelgeving maximaal op te rekken leveren zij vaak onbewust een bijdrage aan de economische en infrastructurele wildgroei ten koste van de leefomgeving.

Een dergelijke redenering leidt haast vanzelf tot de conclusie dat de aanleg van bedrijventerreinen en de zorg voor de verdere vestigingsvoorwaarden een zaak is van *bovenplaatselijk* belang. Het zou logisch zijn deze verantwoordelijkheid bij het provinciaal bestuur te leggen. In de eerste plaats zal zij zich moeten opstellen als initiator en als coördinator

van regionaal overleg waaraan de verschillende gemeentes en andere belangenpartijen deelnemen. De provincie draagt zorg voor de continuïteit in deze. In elk geval zal de aanwezigheid van voorzieningen centraal moeten staan. Deze zullen dan wel in verband moeten worden gebracht met de ecologische randvoorwaarden. Als de overheid de rol vervult die zij democratisch gezien zou moeten vervullen is zij als eerstverantwoordelijke goed op de hoogte van de wensen en behoeften van de gemeenschap. Indien in dit overleg ook de organisaties die opkomen voor het belang van een duurzame samenleving worden betrokken dan is dit een mogelijke invulling van wat men een groen poldermodel is gaan noemen. Bij regionale en of lokale tegenstellingen die in dit model niet kunnen worden opgelost dient er een departementale verantwoordelijkheid te zijn. Deze behartigt de bovenlokale en bovenregionale belangen.

MEER PRAKTISCH: 'MILIEUGEBRUIKSRUIMTE' EN 'HERSCHAKERING'

Milieugebruiksruimte

In de regeringsnota "Milieu en Economie" is duurzame ontwikkeling gehanteerd als uitgangspunt. Kern hiervan is een zorgvuldig en duurzaam gebruik van milieuvorraden. Het abstracte begrip milieugebruiksruimte gaat uit van de mogelijkheid een ruimte of gebied aan te geven waarbinnen het inzetten van milieuvorraden mogelijk is. Is het begrip *milieugebruiksruimte* hanteerbaar in de praktijk? Zijn schaarse milieuvorraden zodanig te beschrijven dat uitwisseling van belangen plaats kan vinden? Is het bijvoorbeeld mogelijk tot gebiedsgericht beleid te komen waarbij de belangengroepen hun belang bij het gebruik van (een deel van) de milieuvorraden aangeven en uitonderhandelen?

Voorbeeld

De verhandeling van emissierechten in een milieugebruiksruimte kan een voorbeeld zijn van de wijze waarop binnen deze ruimte wordt onderhandeld tussen belanghebbenden.

Neem bijvoorbeeld de wens om een gebied op deze wijze te ontwikkelen. De gang van zaken kan als volgt verlopen:

- 1 de provinciale of gemeentelijke overheid stelt de gewenste leefkwaliteit naar wonen, werken, infrastructuur, natuur, milieu en ruimte op in de vorm van een ontwikkelingsplan als voorloper van een streekplan of bestemmingsplan. De relevante milieuvorraden (zoals grond, water, lucht) worden naar schaarste aangegeven;
- 2 de schaarsten worden op kaart in beeld gebracht met de belangen die hier aanspraak op maken, zoals wonen, werken (landbouw, industrie, dienstverlening), recreatie, natuur enz;
- 3 de belangen worden door de belanghebbenden tegen elkaar afgewogen.
- 4 overblijvende knelpunten worden op politiek bestuurlijk niveau (Provinciale Staten, gemeenteraad) opgelost;
- 5 het resultaat wordt vastgelegd in een streekplan of bestemmingsplan.

Als we in het licht van de hier voorgestelde aanpak de vier D's eens langslopen, dan kunnen we in zijn algemeenheid het volgende concluderen.

Duurzame ontwikkeling komt in eerste instantie tot uitdrukking in de voorwaarden die worden gesteld aan de gebiedsontwikkeling. Voorts is de hele aanpak erop gericht de milieuvorraden ook in de praktijk 'schaars te maken'. Door dit proces krijgen natuurgebieden een economische waarde toegevoegd.

De lokale *dynamiek* wordt waar mogelijk benut. De hogere overheid laat binnen goed geformuleerde randvoorwaarden en controle hierop de markt zijn werk doen.

Het *draagvlak* komt tot uitdrukking door het zo zorgvuldig mogelijk omgaan met de ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied. Deze ontwikkelingen worden begrensd door de natuurlijke mogelijkheden en onmogelijkheden van het gebied.

De *democratische verantwoording* ten slotte zorgt ervoor dat op het niveau waar de bestuurlijke besluitvorming plaatsvindt de belanghebbenden aangeven op welke wijze met hun leefomgeving moet worden omgegaan. Lokale kennis en kunde kunnen worden ingezet om tot compromissen te komen.

Herschakering

Het probleem

De stad met zijn noodzaak te zoeken naar werkgelegenheid, woningbouw, verkeersafwikkeling, bedrijventerreinen, sport en dicht-bij-recreatie staat op termijn altijd sterk tegenover het omliggende land, waar de economische belangen minder duidelijk zijn aan te geven.

Elke groene ruimte om de steden heen staat onder druk. Uitbreiden is makkelijker en economisch aantrekkelijker dan inbreiden (de compacte stad); of vaststellen dat de groei er uit is.

Landelijk gebied (natuur, open ruimte) is in dit krachten spel een zwakkere kracht. Hoe kunnen we nu deze "zwakke gebieden" beschermen? Hoe kunnen we welzijn, welvaart, leefbaarheid en ecologische waarden in samenhang beschermen? En hoe voorkomen wij het ontstaan van lokale onevenwichtigheden?

Oplossingsrichting

Een mogelijke oplossing is het vastleggen van de functie van het te beschermen landelijk gebied in een structuurplan, streekplan of bestemmingsplan met een eenduidige bestemming, bijvoorbeeld "natuurgebieden".

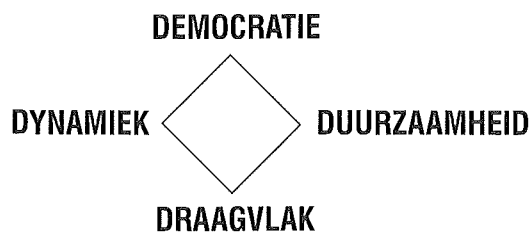
Getoetst aan de vier D's (democratische verantwoording, duurzaamheid, dynamiek en draagvlak) leidt dit tot goede oplossingen voor deze zwakke belangen. En als een bijzonder gebied nog in eigendom verworven wordt door een organisatie die het belang van dat gebied voor ogen heeft, dan is er zeker sprake van een zwak belang dat voor lange tijd zeer sterk is gemaakt. Dynamiek in economische zin is bij deze oplossing afwezig, maar dat is nu juist voor deze situaties de bedoeling.

Maar nu. Hoe om te gaan met gebieden waarbij de ecologische waarde minder makkelijk kan worden omgezet in een economische waarde omdat die gebieden niet behoren tot de ecologische hoofdstructuur, zoals: open ruimten, weidegebieden, akkerlandschappen, open wateren, vergezichten en stadslandschappen. Hoe kunnen deze in het economisch verkeer en in het krachten spel van belangen een sterkere positie verwerven?

De oplossingen die de Wet Ruimtelijke Ordening biedt, worden met verve gehanteerd, maar kunnen niet altijd op

termijn voldoende sterkte geven.

Er zijn ook andere mogelijkheden om de open ruimte economische waarde te geven. Het kan in de vorm van een regionale bestuursvorm op grond van de Wet Gemeenschappelijke Regelingen. Een voorbeeld hiervan is het Knooppunt Arnhem-Nijmegen. Een andere weg is die van de vorming van zeer grote krachtige landelijke gemeenten, zoals bij de gemeentelijke herindeling plaatsvindt, bijvoorbeeld in Drenthe of Overijssel. In beide gevallen kan kracht ontwikkeld worden door belangen die in ruimtelijk opzicht zwak staan, te bundelen. Zo ontstaat de situatie dat in de afweging tussen economie en ruimte/milieu de laatstgenoemde voldoende gewicht in de schaal kan leggen.

Het '4D'-model

Getoetst aan de vier D's worden zo oplossingen ontwikkeld met een hoog regionaal democratisch gehalte, draagvlak en voldoende dynamiek. Voor duurzame ontwikkeling echter blijft extra aandacht nodig. Het is duidelijk dat vooral de provincies hierin een signalerende en coördinerende taak hebben.

NOG TWEE VITALE VOORBEELDEN

De broedkas voor bedrijven

Het starten van een bedrijf is geen eenvoudige zaak. Juist in die startperiode zijn de opbrengsten nog laag en de kosten hoog. Het is dan ook niet verwonderlijk dat zo'n vijftig procent van de bedrijfjes in de eerste vijf jaar ten onder gaat. Dat komt vooral door twee oorzaken; gebrek aan ervaring en informatie; en gebrek aan middelen.

Waar het dus om gaat, is de ervaring en de informatie te delen en mede daardoor de kosten laag te houden. Een methode hiertoe is het idee van de 'broedkas'. Dat houdt in dat startende bedrijfjes bij elkaar groepsgewijs worden gehuisvest. De (provinciale) overheid kan dan de vestigingskeuze begeleiden en zo nodig beïnvloeden door middel van de aanleg van de fysieke infrastructuur hiervoor. Door dit broedkasbeleid moet het ook mogelijk zijn investeerders te interesseren om kapitaal vrij te maken voor risicodragende investeringen.

Een dergelijke opzet zal de *dynamiek* bevorderen, omdat zij de innovatiekracht bevordert en minder tot kapitaal- en ideeënvernietiging leidt. Bovendien wordt aan de overheden de kans geboden mee te doen in de keuzebepaling rond een aantal zaken zoals: lokatiekeuze, *milieuzorg* en het delen van voorzieningen, zoals vervoer en kennisinfrastructuur. In *democratisch* opzicht kan de brug naar de burger beter geslagen worden, hetgeen ook het *draagvlak* positief zal beïnvloeden. In het licht van het laatste is het van

belang dat een geslaagd beleid de werkgelegenheid gunstig zal beïnvloeden en de mogelijkheid biedt ook de secundaire voorwaarden beter te verzorgen.

Afstemming van de condities voor wonen, werken en recreëren

Bij stedenbouw en de aanleg van nieuwe woonwijken dienen de condities voor wonen, werken en recreëren veel meer op elkaar te worden afgestemd. Dan gaat het om de inrichting van de ruimte, de wijze van bouwen en om de aanleg van een informatie- en communicatie-infrastructuur. Doel is om bij voorbaat zo min mogelijk redenen te scheppen om de omgeving te moeten verlaten. Mede in combinatie met voorbeelden zoals hierboven gedaan zouden door de regionale en lokale overheden hier veel meer de economische, de culturele en de natuurlijke voorwaarden voor moeten worden geschapen dan tot nog toe het geval was. Hierbij zou ook geëxperimenteerd moeten kunnen worden als het gaat om beheer en om besteding. Een deel van de verantwoordelijkheid voor het beheer in een wijk zou aan de bewoners gegeven kunnen worden, met het geld erbij, bijvoorbeeld een percentage van de fiscale inkomsten van de gemeente.

Dit laatste is een manier waarop de band met de eigen omgeving versterkt zou kunnen worden. Voorts zouden de mogelijkheden tot directe lokale besluitvorming moeten worden vergroot. Dit bevordert zowel de *democratie* als het *draagvlak*. In het teken van dit laatste is het van direct belang dat werk- en zorgtaken veel beter kunnen worden gecombineerd, mede doordat men minder langs elkaar en meer met elkaar zal leven (herstel van buurtleven, maar dan in de moderne betekenis van het woord). De *dynamiek* wordt op zich al gestimuleerd doordat hiervoor nieuwe vormen van infrastructuur en dienstverlening zullen moeten worden ontwikkeld. Deze ontwikkeling behoort tot het grote project van de duurzame ontwikkeling, al was het alleen maar bij wijze van terugdringing van mobiliteit en de spreiding ervan over meer delen van de dag.

STAGEPLAATSEN EUROPEES PARLEMENT

Inhoudelijke contacten Tweede-Kamerfractie

De D66-delegatie in het Europees Parlement biedt ruimte voor een stageplaats ter ondersteuning van de inhoudelijke contacten met de Tweede-Kamerfractie van D66. Gevraagd wordt een relevante opleiding en goede communicatieve vaardigheden.

De stage duurt zes maanden en gaat in per 1 september a.s. Tijdens de stage ontvangt de stagiair een vergoeding. De standplaats is Den Haag, Tweede-Kamerfractie.

Voor vragen over deze stage kan contact worden opgenomen met Arthur van Buitenen, tel. 070 - 3182634. Schriftelijke reacties met curriculum vitae kunnen voor 31 juli a.s. worden gericht aan de D66 Delegatie Europees Parlement, t.a.v. Arthur van Buitenen, Postbus 20018, 2500 EA Den Haag. Reacties kunnen ook gemaïld worden naar <a.van.buitenen@tk.parlement.nl>

Europees Regionaal Beleid

Doeke Eisma, lid van het Europees Parlement, vraagt per 1 september een stagiair op het gebied van het Europese Regionaal Beleid. De stageduur is minimaal zes maanden. De standplaats is Den Haag, met ongeveer een keer per maand een bezoek aan Brussel voor het bijwonen van de commissievergaderingen.

Voldoende kennis van het regionale beleid is gewenst, omdat een zelfstandige advisering over dit onderwerp wordt verwacht.

Voor nadere informatie: Gerben Roest, tel. 0032 2 284 7797

Sollicitaties naar: Doeke Eisma, Ruychrocklaan 36, 2597 EN Den Haag

---

Resolutie Vitale Economie

POLITIEKE STELLINGEN VITALE DUURZAME ECONOMIE

(Het amendeerbare gedeelte van het congresdocument)

Algemeen politiek

1 In het kader van een integraal milieubeleid dient al het
2 overheidsbeleid te worden getoetst op de '4D'-relevan-
3 tie (kijkend naar democratische verantwoording, duur-
4 zaamheid, draagvlak en dynamiek). Hoewel het 4D-
5 model erop gericht is de milieuschade zo veel mogelijk
6 te beperken, dient in het geval dat er toch sprake is van
7 milieuschade een samenhangend stelsel van milieu-
8 compenserende maatregelen te worden ontwikkeld.

Energie en Energiegebruik

2a. De toepassing van biomassa-, zonne-, water- en wind-
energie moet op grote schaal worden bevorderd.
Hiervoor dient een laag BTW-tarief op duurzaam opge-
wekte energie en een hoog BTW-tarief op milieu
onvriendelijk opgewekte energie van toepassing te zijn.

2b. Er dient 500 miljoen gulden per jaar aangewend te
worden voor fiscale stimulering van energiebesparing
bij burgers en bedrijven. Hiermee moet o.a. de aanschaf
van 'lichtcellen' bevorderd worden.

2c. Voor nieuwbouw zal een kwaliteits- en milieu-etiket
ontwikkeld worden. Dit keurt de graad van duurzaam-
heid van nieuwbouw.

2d. Nauwkeurig zal moeten worden onderzocht hoe het
meest effectief kan worden geïnvesteerd in nieuwe
communicatiemiddelen en in de informatie-infrastruc-
tuur met als doel de (auto)mobiliteit te laten afnemen.
Het moet zodoende weer mogelijk worden om op één
plaats te wonen te werken en te recreëren.

2e. Er dient werk gemaakt te worden van de 'vergroening'
van het belastingstelsel van de 21e eeuw met als eerste
stap de onmiddellijke uitbreiding van de energietaks
voor alle energieverbruikers.

2f. Onderzocht moet worden of agrariërs als landschapsbe-
heerder kunnen worden aangesteld indien zij een
wezenlijke bijdrage leveren aan de verbetering van het
landschapsbeheer; waarbij ook een financiële vergoe-
ding tot de mogelijkheden moet kunnen behoren.

Ruimtegebruik

3a. Bij grote (infrastructurele) projecten moet het leefom-
gevingsbeleid onlosmakelijk onderdeel uitmaken van
de investeringsplannen en -kosten.

3b. Er dient jaarlijks een bedrag van 400 miljoen gulden te
worden geïnvesteerd in natuurontwikkeling op basis
van de aanbevelingen van het rapport "Veters Los" van
de vijf grote natuurorganisaties in Nederland.

3c. Om wildgroei op bedrijventerreinen te voorkomen en
bedrijven onderling beter op elkaar te laten aansluiten
is een grondige herziening van de Ruimtelijke
Orderingswetgeving noodzakelijk. Het provinciebe-
stuur moet de verantwoordelijkheid dragen bij het vast-
stellen van de structuurplannen bedrijventerreinen.

3d. De overheid moet specifiek beleid ten aanzien van star-
tende bedrijven ontwikkelen in de lijn van het in deze
notitie genoemde "broedkasbeleid".

3e. Een deel van de verantwoordelijkheid voor het beheer
in een wijk moet aan de bewoners worden gegeven met
daarbij de financiële middelen. De gemeente stelt hier-
voor een percentage van zijn inkomsten beschikbaar.

3f. Onderzocht moet worden of in het licht van de boven-
lokale en -regionale verantwoordelijkheden m.b.t. het
economisch, het ruimtelijke orderings- en het milieu-
beleid niet gekomen moet worden tot één ministerie
dat hiervoor de verantwoordelijkheid draagt.

Adviesraad

UITSLAG VERKIEZINGEN

Bij de verkiezing van de Adviesraad was voor 50 leden en
50 plaatsvervangende leden een vacature. Voor deze 100
vacatures hebben zich 60 kandidaten gemeld. In totaal zijn
er door de landelijke verkiezingscommissie 952 stembiljet-
ten ontvangen. Na stemming van deze biljetten zijn de
hieronder vermelde leden en plaatsvervangers gekozen
(tussen () is het aantal beschikbare zetels per regio ver-
meld). Op 20 juni a.s. zal de nieuwe Adviesraad uit zijn
midden een presidium kiezen.

Groningen (3)

Hacquebord, Louwrens
Stehouwer, Jan
Vries, de, Hanneke

plaatsvervangende leden

Ekelenburg, van, Cees
Wittenboer, van den, Joris

Friesland (3)

Gaag, van der, Loki
Jonge, de, Jacob
Koulman, Machteld

plaatsvervangende leden

geen

Drenthe (3)

Dubbelboer, Aad
Struik, Rien
Douwes, Douwe Jan

plaatsvervangende leden

geen

Overijssel (3)

Ahne, Marc-Jan
Stegeman, Jan Peter
Nijssen, Rene

plaatsvervangende leden

Stolp, Emiel

Gelderland (5)

Wijkmans-Yntema, Minke
Graaf, de, Leo
Traag, Jan
Maas, Erno
Maas, Wim

plaatsvervangende leden

Lubbers-van Kerkhof, Elly
Vos, Ben
Onderstal, Aly
Alphen, Harry
Schoutsen, Gerard

Trecht (5)

Pijper, Henk
Vervoort-Verkade, Aafke
Jacobs, Emmy
Geveke, Kees
Barents, Addie

plaatsvervangend lid

Muller, Jeroen

Noord-Holland (8)

Hazebroek, Marjolein
Smit, Anke
Dinkgreve, Henk
Gieske-Mastenbroek, Rineke*
Piet, Johan
Magel, Otto

plaatsvervangende leden

geen

Zuid-Holland (8)

Lin, van, Don
Linthorst, Huub
Bos, Willem
Smit, Margreet
Verhagen, Ronald
Aris, Bernhard
Riemersma, Theo

plaatsvervangend lid

Stam-de Nooyer, Thera

Zeeland (2)

Donker, van den, Jaap
Groenenboom, Eelco

plaatsvervangende leden

geen

Noord-Brabant (5)

Reijnen-Kremers, Tanja

Pol, van der, Ine
Doorne, van, Frans
Woelderink, Ewoud
Ree, de, Jan

plaatsvervangend lid

Kaam, van, Piet

Limburg (3)

Wessels, Paul
Jongejan, Erik

plaatsvervangend lid

Pouls, Joop

Flevoland (2)

Krikke-Beers, Marian
Leber, Rob

plaatsvervangende leden

geen

(* Mevrouw Gieske-Mastenbroek is inmiddels verhuisd naar Overijssel)

KANDIDAATSTELLING EUROPESE VERKIEZINGEN EN EERSTE-KAMERVERKIEZINGEN 1999

De kandidaatstellingen voor de verkiezingen voor het Europees Parlement en de Eerste Kamer van 1999 zijn nog geopend tot **19 augustus, 12.00 uur**. Geïnteresseerden kunnen een kandidaatstellingsformulier aanvragen bij het Landelijk Secretariaat (070-356 6066).

Opleidingscentrum

TRAININGEN EN CURSUSSEN

EFFICIËNT WERKEN IN DE RAAD

5 of 19 september

Deze training is gericht op raadsleden die voor het eerst in de gemeenteraad gekozen zijn. Met de eerste maanden raadservaring als uitgangspunt wordt gewerkt aan de versterking en verbetering van de kwaliteiten die van belang zijn om als raadslid effectief en efficiënt te kunnen functioneren. De cursus is op 5 september in Amsterdam en op 19 september in Eindhoven.

Deelnamekosten zijn f 25,-.

SPEECH EN PRESENTATIE

29 augustus, 12 september, 3 oktober of 31 oktober
Communicatieve vaardigheden zijn onmisbaar voor het behalen van succes. Tijdens de training is intensief aandacht voor de belangrijkste onderdelen van een presentatie. Aan de hand van verschillende oefeningen komen zaken aan de orde als de voorbereiding van een speech, het

gebruik van hulpmiddelen, de vorm en inhoud van de presentatie, de spelregels tijdens de speech, plankenkoorts en een evaluatie. In een kleine groep deelnemers is veel ruimte en aandacht voor het individu. De training is op 29 augustus in **Den Haag**, op 12 september in **Amsterdam** en op 3 oktober in **Roermond**. Voor personen met al enige ervaring op dit gebied is er nu ook een cursus voor gevorderden op 31 oktober in **Nijmegen**. Deelnamekosten zijn f 45,- (inclusief lunch).

GEMEENTEFINANCIËN

12 september

Raadslid zijn en niets van gemeentefinanciën weten, dat is een ongewenste combinatie. Beginnende raadsleden krijgen tijdens deze training een beter inzicht in (het beïnvloeden van) de gemeentelijke geldstroom. Een moderne gemeente kan men beschouwen als een non-profit-bedrijf dat doelmatig en doeltreffend functioneert. De raad heeft verschillende instrumenten om dit bedrijf te sturen. Dat zijn: voor- en najaarsnota, (meerjaren-)begroting, kwartaal-rapportages, jaarrekening en begrotingswijzigingen. Hoe gaat u hier als raadslid mee om? De training wordt in **Utrecht** gehouden op 12 september. Kosten f 45,- (inclusief lunch).

MAAK KENNIS MET D66

19 september

Een kennismakingsdag is gericht op nieuwe of ontwakende leden. Twee ervaren D66'ers schenken aandacht aan de belangrijkste ideeën en doelstellingen van D66. Deelnemers krijgen alle gelegenheid tot het stellen van vragen en er wordt aangegeven hoe u actief kunt worden binnen de partij. De bijeenkomst is op 19 september in **Utrecht**. Deelnamekosten: f 20,-.

LEREN DEBATTEREN

5, 12 of 26 september

Politiek debat kan gevoerd worden in eigen politiek verband, de afdeling of fractie, of in politieke arena's zoals de raadszaal, een forum of de kroeg. Debatvaardigheden zijn essentieel om in discussies uw standpunten te kunnen onderbouwen en uzelf (en D66) te profileren. Te profileren op zo'n manier dat de toehoorders uw argumenten begrijpen en uw standpunt gaan steunen. Debatteren en presenteren hebben veel overeenkomsten met elkaar. Het verschil zit in de interactie tussen de sprekers. Dit maakt een debat tot een spannende gebeurtenis. Tijdens deze training op 12 september in **Den Haag** en op 26 september in **Amsterdam** is aandacht voor de voorbereiding en de opbouw van het debat, voor debattechniek en presentatievaardigheden. Deelnamekosten zijn f 45,- (inclusief lunch).

Op zaterdag 5 september is in **Nijmegen** een debat-training voor *gevorderden*. Deze training is bestemd voor diegenen die reeds eerder een training Speech en Presentatie of een reguliere training Leren Debatteren volgden, hetzij beschikken over de nodige praktijkervaring in het voeren van het debat. Deze training vereist nadrukkelijk meer ervaring van de deelnemer. Deelnamekosten zijn f 45,- (inclusief lunch).

LEIDEN VAN EEN VERGADERING

19 september in Roermond

Binnen D66 heeft iedereen wel eens te maken met het leiding geven aan discussies en vergaderingen. Dat kan zijn tijdens bijvoorbeeld werkgroep- of commissievergaderingen, afdelings- of fractievergaderingen. De training is op 19 september in **Roermond**. Het doel is om de vergaderingen de moeite en tijd waard te laten zijn. De gespreksleider speelt daarbij een cruciale rol. Deze moet kunnen omgaan met vergadertechnische aspecten als: structuur aanbrengen en tijd beheersen, analyseren en samenvatten, de stemming goed houden en besluiten (laten) nemen. Tijdens enkele intensieve oefeningen krijgen de deelnemers hiermee te maken. Deelnamekosten f 45,- (inclusief lunch).

CONFLICTHANTERING

19 september of 7 november

Wie actief is in de politiek zal van tijd tot tijd geconfronteerd worden met 'lastige' mensen, bijvoorbeeld in vergaderingen, bijeenkomsten of tijdens een presentatie. Soms luistert men niet, probeert men u een hak te zetten of zelfs onderuit te halen.

Met deze training leert u enkele technieken om tijdens dergelijke confrontaties op de juiste wijze met de mensen om te gaan. Er wordt gewerkt met verschillende, op de praktijk gerichte oefeningen en er is een uitstekende instructievideo. De training is op 19 september in **Den Haag** en op 7 november in **Deventer**. Deelnamekosten zijn f 45,- (inclusief lunch).

THEMABIJENKOMST GEZONDHEIDSZORG

26 september

Op zaterdagmiddag 26 september start het Opleidingscentrum met haar eerste themabijeenkomst uit een serie van drie. Het thema *Gezondheidszorg* staat daarbij als eerste op de agenda. Aan de hand van enkele inleidingen en debatten worden actuele en voor D66 politiek relevante thema's betreffende de gezondheidszorg belicht. Aan de orde komt onder meer de kwaliteit van de zorg en de positie van de cliënt. Tijdens deze bijeenkomst komen tevens de relevante onderhandelingsresultaten uit het nieuwe regeerakkoord aan bod.

Aan deze bijeenkomst wordt medewerking verleend door deskundigen uit het veld, leden van de SWB-werkgroep Volksgezondheid en de Eerste- en Tweede-Kamerfracties. Deze bijeenkomst vindt plaats te **Utrecht**, deelnamekosten zijn f 25,-.

De volgende themabijeenkomsten zijn op 24 oktober over *Onderwijs* en op 21 november over *Openbaar Bestuur*.

SYMPOSIUM VOOR AFDELINGSBESTUURDERS

10 oktober

Na de gemeenteraadsverkiezingen zijn ook veel nieuwe afdelingsbesturen gevormd. Op dit symposium in **Bodegraven** komen allerlei facetten van goed besturen aan de orde. Daarbij gaat het om de samenwerking met de fractie, de communicatie met de leden, de organisatie van activiteiten, en een effectieve rolopvatting van vooral de voorzitter, secretaris en penningmeester. Kosten: f 17,50.

BROCHURES

D66 EN DE PRAKTIJK VAN HET RAADSWERK (GEHEEL HERZIENE VERSIE)

Prijs: f 17,50

"Al doende leert men" is de open deur waardoor tal van raadsleden het gemeentehuis binnenstappen. Het is zeker waar dat de praktijk de beste leerschool is; daar staat tegenover dat het beginnend raadslid zich goed kan voorbereiden. Deze publicatie biedt een globaal inzicht in wet- en regelgeving en geeft tegelijk aan hoe het raadslid daarmee kan omgaan. Verder informatie over interne en externe relaties, strategie, tactiek en financiën. Onmisbaar voor een ieder die zich kandideert.

VAARDIGHEDEN VOOR HET POLITIEKE VAK

Prijs: f 7,50

In deze brochure worden de belangrijkste vaardigheden beschreven voor het politieke vak. Over welke eigenschappen moet je als politicus beschikken, waar moet je goed in zijn en hoe kun je werken aan aspecten waarin je wat minder goed bent? Aandacht voor de volgende onderwerpen: spreken in het openbaar, debatteren, vergaderen, omgaan met conflicten of lastige mensen, en onderhandelen. In een bijbehorende profielschets van het raads- en statenlid wordt een en ander op een rij gezet. Het Opleidingscentrum sluit hierbij in zijn trainingsaanbod geheel aan.

GEMEENTE EN FINANCIËN

Prijs: f 10,-

Een praktische handleiding voor gemeenteraadsleden. Allereerst wordt ingegaan op geldstromen, inkomsten en uitgaven van de gemeente. Daarna volgt een beschrijving van de cyclus van financiële documenten en het 'financiële instrumentarium' (productbegroting, kengetallen). Naast de nodige feitenkennis vindt u in deze brochure vooral ideeën en concrete voorbeelden waarmee de lokale politicus instrumenten krijgt aangereikt.

LEIDRAAD VOOR DE AFDELING

Prijs: f 15,-

Brochure waarin voorschriften en regels uit Statuten en Huishoudelijk Reglement van D66 inzichtelijk worden gemaakt. Bevoegdheden, rollen en taken van voorzitter, penningmeester, secretaris, secretaris-politiek en van het 'gewone' bestuurslid worden beschreven. Daarnaast is aandacht voor de politieke taak van de afdeling en de verhouding tot de gemeenteraadsfractie.

(alle bovengenoemde prijzen zijn exclusief porto)

Wetenschappelijk bureau

De toekomst van Democraten 66 zal afhangen van de mate waarin zij erin slaagt een politieke denktank te worden.

INVESTEREN IN D66

Eind mei is van de hand van de voorzitter en de directeur van de SWB een speciale publicatie onder de titel 'Investeren in D66' verschenen. Wat men uiteindelijk ook van de uitslag van de verkiezingen mag vinden, vastgesteld moet worden dat het niet goed is gegaan met de partij. De electorale neergang dateert al van vóór 1995 en verwijst dus naar een dieper geworteld probleem in de partij. 'Investeren in D66' biedt nu een analyse van de problemen op inhoudelijk, organisatorisch en strategisch niveau. De tekst analyseert echter niet alleen de problemen, zij biedt ook oplossingsrichtingen en perspectieven voor de toekomst.

Wat is er mis gegaan?

D66 was in hoofdzaak verantwoordelijk voor de totstandkoming van Paars. Dat is alleen al van belang omdat met Paars de doorgang wordt verschaft naar de eenentwintigste eeuw. Geen geringe prestatie dus, maar zijn het niet tegelijk de Democraten geweest die hebben vergeten deze prille coalitie programmatisch verder uit te werken?

De inhoud ...

In D66 strijden twee kampen om de eer. Dat zijn ten eerste degenen die uit zijn op de vergroting van de mogelijkheden tot zelfbeschikking in de zin van consumentensoevereiniteit. Het is een praktisch motief dat zich weer laat verbinden met een begrip als marktvrijheid. Aan de andere kant zijn er de politieke en meer rechtsstatelijk bewogen democraten. Dat is een inhoudelijk perspectief dat zich op zijn beurt in verband laat brengen met begrippen als burgerschap en radicale democratisering. De stromingen en de mensen die erbij horen, functioneren nu los van elkaar en wat erger is, langs elkaar heen. Zij houden elkaar gevangen in een statisch evenwicht.

Om aan deze inhoudelijke impasse te kunnen ontsnappen, zullen we de thema's van democratie en zelfbeschikking weer met elkaar moeten verbinden.

De organisatie ...

In het licht van de problemen waarvoor alle politieke partijen staan zal opnieuw moeten worden nagedacht over de principes van organisatie. D66 heeft, in weerwil van alle schijn, te lang eenzijdig het accent gelegd op de huishoudelijke principes van verenigingsorganisatie. En natuurlijk moet elke verandering daarvan geschieden met de partijdemocratie als uitgangspunt. Maar veel sterker dan voorheen zullen inhoud, organisatie en strategie op elkaar moeten worden betrokken. In de partij moet het vooral gaan om het organiseren van de deelname aan de inhoudelijke

gedachtenontwikkeling. Hiertoe zullen nieuwe 'ruimtes' moeten worden geopend.

Tot zover de impressie van deze publicatie over de toekomst van D66. De gehele tekst van tien pagina's, waaraan onder meer nog een uitgebreide 'strategische' paragraaf is toegevoegd, is tegen betaling van de verzendkosten verkrijgbaar bij de SWB, tel. 070 - 356 60 41, fax 070 - 364 19 17, of email swb@d66.nl. De tekst staat ook op Internet. Reacties op de notitie zijn uiteraard welkom bij de SWB.

De SWB organiseert op 26 september a.s. een conferentie naar aanleiding van de notitie **Investeren in D66**. Noteert u die datum alvast in uw agenda en let op de aankondigingen in Idee en andere partij-organen.

Idee is het politiek-wetenschappelijk tijdschrift van het wetenschappelijk bureau van D66.

Idee bevat interviews, analyses, commentaren en achtergrondartikelen over ontwikkelingen die relevant zijn voor de politiek. Idee verschijnt 6 x per jaar en een abonnement kost f 74,-; losse nummers van een lopende jaargang f 12,50.

Idee nummer 3, 1998

De kater van Paars

Verkiezingen '98

"Volgzaamheid en voorzichtigheid worden afgestraft in de politiek" - Bob van den Bos in Idee 3.

Inhoud:

- Themadeel: De kater van Paars, verkiezingen'98
- **Investeren in D66; De partij na 6 mei**
door Gerard Schouw en Christiaan de Vries
De voorzitter en de directeur van de Stichting Wetenschappelijk Bureau zien mogelijkheden om D66 als stabiele factor in de Nederlandse politiek te vestigen. Maar dan moet er wel wat veranderen in de manier waarop we omgaan met de inhoud en de organisatie. Dit artikel is een deel van de hierboven aangekondigde notitie "Investeren in D66, de partij na 6 mei".
- **D66 is en blijft de vierde stroming van Nederland**
In gesprek met Tom Kok
De partijvoorzitter gaat in op de betekenis van de verkiezingsuitslag voor D66, de heiligverklaring van Paars en het beleid voor de partij van de toekomst.
- **Duidelijkheid, moed en integriteit**
Statements over deugden en ondeugden van een partij in verkiezingstijd
Van Bob van den Bos, Sietske Inberg en Nadja Jungmann

En verder:

- **De historische betekenis van Paars** door Erwin Nypels
Volgens Nypels is Paars meer dan een anti-beweging. Als deelnemer aan het Des Indes-beraad schetst hij de inhoudelijke achtergrond van Paars.
- **Voortmodderen of overdragen?**
De rol van de Europese Unie bij crisisbeheersing door Marjanne de Kwaasteniet en Rob de Wijk
Elke poging om tot een Gemeenschappelijk Buitenlands Beleid binnen de Europese Unie te komen lijkt gedoemd te mislukken. Moeten we dan maar genoegen nemen met een ad-hoc-instrument als een contactgroep? Een evaluatie.
- **Reorganisatie binnenlands bestuur: betrokkenheid versus bestuurskracht** door Willeke van Staalduinen
De reorganisatie van het openbaar bestuur lijkt een onmogelijke taak door een veelheid van dilemma's. Toch zijn er ontsnappingswegen, zeker voor D66.

En natuurlijk de vaste rubrieken Directieven, Van Lierop, Commentaar, Pen Pensee en Mijn Idee.

Voor de Verandering The Next Generation

Het project Voor de Verandering heeft geleid tot een bundel van ideeën, samengebracht in de map Partij in Beweging. In zijn congresrede gaf Tom Kok het startschot voor "Voor de verandering, The Next Generation".

Het hoofdbestuur roept u op om in een groep leden en niet leden van vrije samenstelling een discussie te voeren over wat u bezig houdt. Het onderwerp bepaalt u zelf. De vorm is vrij, het resultaat is echter niet vrijblijvend. Wij nodigen u uit het resultaat van de discussie neer te leggen in een manifest, en dat ter beschikking te stellen aan het hoofdbestuur. Alle manifesten zullen worden bijeengebracht in het Next Generation Dossier van Voor de Verandering. Een dossier waarin de koppeling komt te liggen van de tijdgeest met het gevoel van de D66-er. Ook de Adviesraad, de Toekomstkamer etc. roepen wij op hun bijdrage te leveren door het opstellen van manifesten.

Wij zullen met de regiobesturen een actie starten om het ontstaan van groepen te stimuleren.

We gaan voor 99 manifesten. Die moeten er zijn voor 1 oktober. Vanuit deze manifesten zal het hoofdbestuur samen met al onze parlementariërs, bouwen aan het democratische perspectief.

D66 is een ideeënpartij. Doe er weer eens wat extra's aan.

Bestelbon

LANDELIJK SECRETARIAAT

IK BESTEL:

- een materialenbestellijst
- flop met plannings EK EP AR PS
- herziene pagina 21/22 (wijz. art. 039) Huishoudelijk Reglement
- kandidaatstellingsformulier verkiezingen Eerste Kamer 1999
- kandidaatstellingsformulier verkiezingen Europees Parlement 1999
- planning EK verkiezingen 99 op papier
- planning EP verkiezingen 99 op papier
- planning PS verkiezingen 99 op papier
- proces-verbaal verkiezingen besturen en commissies congres 66

De papieren plannings en formulieren krijgt u (in enkelvoud) gratis, voor floppen met documenten moeten wij u f 5,- per stuk in rekening brengen.

- DIC-boekje
De nieuwste versie van het DIC-functionarissenadresboekje is te bestellen door f 10,- over te maken op hetzelfde gironummer o.v.v. DIC 4313.
- verkiezingsprogramma 1998 - 2002
Het verkiezingsprogramma wordt u toegezonden met een acceptgiro ter betaling van de kostprijs incl. verzendkosten: f 7,50.
- Statuten/Huishoudelijk Reglement
De per november 1997 geactualiseerde versie van de Statuten en het Huishoudelijk Reglement van D66 kunt u bestellen door f 13,- (incl. porto) over te maken op giro 1477777 t.n.v. penningmeester D66, Den Haag, o.v.v. HHR 4311.

OPLEIDINGSCENTRUM

IK MELD ME AAN VOOR:

Efficiënt werken in de raad

- 5 september in Amsterdam
- 19 september in Eindhoven

Speech en Presentatie

- 29 augustus in Den Haag
- 12 september in Amsterdam
- 3 oktober in Roermond
- 31 oktober in Nijmegen (gevorderden)

Gemeentefinanciën op 12 september in Utrecht

Maak kennis met D66 op 19 september in Utrecht

Leren debatteren

- 5 september in Nijmegen (gevorderden)
- 12 september in Den Haag
- 26 september in Amsterdam

Leiden van een vergadering op 19 september in Roermond

Conflicthantering

- 19 september in Den Haag
- 7 november in Deventer

Themabijeenkomst gezondheidszorg op 26 september in Utrecht

Symposium voor afdelingsbestuurders op 10 oktober in Bodegraven

Circa tien dagen voor aanvang van de cursus krijgt u het cursusmateriaal thuisgestuurd. Zodra u het materiaal ontvangen heeft, bent u definitief ingeschreven en bent u verplicht de cursuskosten met de bijgevoegde acceptgiro te voldoen.

IK BESTEL:

- D66 en de praktijk van het raadswerk. Prijs: f 17,50
- Vaardigheden voor het politieke vak. Prijs: f 7,50
- Gemeente en financiën. Prijs: f 10,-
- Leidraad voor de afdeling. Prijs: f 15,-

WETENSCHAPPELIJK BUREAU

Uitgaven nieuwe stijl

SWB-boeken

- Technologie in politiek perspectief, 1996, f 25,-

Cahier nieuwe stijl

- De stad als culturele werkplaats, kunstenpublicatie, 1996, f 15,-
- Van ideologie tot politieke verantwoordelijkheid, 1997, f 15,-
- Naar een vitale economie, 1997, f 15,-

Uitgaven oude stijl

Brochures

- De veranderende rol van de politieke partijen, 1991, f 15,-
- Duurzame ontwikkeling, 1992, f 19,50
- Referenda en Politiek, 1993, f 19,50
- De ruimte waarin wij leven, Jan Glastra van Loon, 1994, f 19,50
- Bestuurlijke Dilemma's, 1994, f 19,50

Cahiers

- Relatie en Huwelijk, 1991, f 8,-
- Denken over democratie, van forum naar partnerschap, 1993, f 10,-
- In Goede Banen, een analyse van het verschijnsel

migratie, 1993, f 10,-

- Ingrijpen in menselijk leven, 1994, f 12,50
- Denkend over een nieuw stelsel van gezondheidszorg, 1994, f 10,-
- De waarde van de democratie, 1994, f 2,50
- Nieuwe prioriteiten in het buitenlands beleid, 1995, f 12,50
- Op weg naar een pluriforme gezondheidszorg, 1995, f 10,-
- De mythe van de ruimte, Een politiek-culturele benadering van de ruimte, 1996, f 10,-

Nota's

- Op zoek naar publiek, medianota, 1993, f 5,-
- Inzet voor vrede, 1994, f 12,50
- De PBO, Bestuurlijke vernieuwing in de agrarische sector, 1995, f 5,-
- De waarde van de democratie, 1994, f 2,50
- In de basis voorzien, 1996, f 12,50
- Inburgering en integratie in Nederland, 1996, f 7,50

Speciale uitgaven

- De open samenleving en haar vrienden, 13 auteurs over politiek en bestuur, red. Kees Schuyt en Christiaan de Vries, Boom, Amsterdam 1995, f 29,50
- Mensenrechten in de politiek: fundament of bijzaak, uitgave Stichting Bevordering Maatschappelijke Participatie (BMP), 1998, f 25,-
- Investeren in D66, de partij na 6 mei, Gerard Schouw en Christiaan de Vries, 1998

Het tijdschrift *Idee*

Idee verschijnt 6 x per jaar en telt ca. 30 pagina's per nummer. Een jaarabonnement kost f 74,-. Studenten krijgen na het opsturen van een kopie van hun studentenkaart f 40,- gerestitueerd. Een los nummer kost f 12,50; oude jaargangen f 10,-.

- Ik neem een abonnement
- Ik wil een los nummer

Dhr./ mevr. ....

Straat .....

Postcode Plaats .....

Telefoon .....

Lidnummer .....

Functie in D66 .....

Deze bon opsturen naar: D66, Postbus 660, 2501 CR Den Haag.
U kunt ook telefonisch (070 - 356 60 66), per fax (070 - 364 19 17) of per e-mail (lsd66@d66.nl) bestellen.